

ปัญหาขอบเขตการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกัน ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 95 PROBLEMS OF SECURED CREDITORS' RIGHTS SCOPE BASED ON BANKRUPTCY ACT B.E. 2483 ARTICLE 95

รัชฎา บัวทอง* ดร.ประพันธ์ ทรัพย์แสง รศ.ดร.สราวุธ ปิตียาศักดิ์ และ ดร.พงษ์สิทธิ อรุณรัตน์กุล

Ratchada Buathong, Dr.Prarpun Srabsang, Assoc.Prof.Dr.Saravuth Pitiyasak, and Dr. Pongsit Arunrattanagul

กฎหมายธุรกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี 11120

Laws in Business Law School of Law, Sukhotthai Thammathirat Open University, Nonthaburi 11120, Thailand

*Corresponding author: E-mail: Ratchada_law@windowslive.com

รับบทความ 14 มีนาคม 2561 แก้ไขบทความ 22 สิงหาคม 2561 ตอรับบทความ 22 สิงหาคม 2561 เผยแพร่บทความ มกราคม 2563

บทคัดย่อ

การศึกษาวินัยานพนธ์เรื่อง ปัญหาขอบเขตการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 95 มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีเจ้าหนี้มีประกัน ของกฎหมายล้มละลาย หลักการและเหตุผลในการกำหนดสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันในคดีล้มละลาย (2) ศึกษาถึงการใช้สิทธิของเจ้าหนี้ในกระบวนการดำเนินคดีล้มละลาย สิทธิและหน้าที่ของเจ้าหนี้มีประกัน ขั้นตอนและหลักเกณฑ์การยื่นขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้มีประกัน ตามกฎหมายของประเทศไทย และของต่างประเทศ (3) วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายล้มละลาย ในการหาแนวทางที่เหมาะสมในการขอบังคับตามสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 95 (4) เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาข้อกฎหมายในการบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมสอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบัน

การศึกษาวินัยานพนธ์นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิจัยเอกสารจากการศึกษาค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลจาก ตำรา กฎหมาย บทความทางวิชาการ วารสารทางกฎหมาย รายงานวิชาการทางกฎหมาย ข้อมูลเอกสารทางกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา กฎระเบียบ คำสั่ง และโดยการสัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมาย อาทิ ผู้พิพากษา, เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์, ทนายความ, ผู้บริหารคดีของธนาคาร

ผลการศึกษาพบว่า ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 กำหนดการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันไว้สองช่องทางคือการยื่นขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 91 ประกอบมาตรา 96 หรือการขอใช้สิทธิบังคับหลักประกันตามมาตรา 95 ซึ่งเจ้าหนี้มีประกันสามารถเลือกใช้ได้เพียงช่องทางเดียวเท่านั้น โดยในส่วนของบทบัญญัติมาตรา 95 กฎหมายเพียงกำหนดบททั่วไปของสิทธิความเป็นเจ้าหนี้มีประกันเท่านั้น ไม่ได้กำหนดรายละเอียดของการใช้สิทธิเจ้าหนี้มีประกัน กฎเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอน แนวการปฏิบัติที่ชัดเจนไว้แต่อย่างใด ทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้ ต้องตีความในการนำมาปฏิบัติ การที่มาตรา 95 ไม่มีแนวทางที่ชัดเจนทำให้ในทางปฏิบัติต้องนำหลักจากคำพิพากษาศาลฎีกา และกรมบังคับคดีซึ่งเป็นหน่วยงานเกี่ยวข้องโดยตรงได้ออกคำสั่งเรื่องการปฏิบัติงานบังคับคดีล้มละลายกรณีบังคับตามสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 95 เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จากช่องว่างของกฎหมายในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 95 ให้มีหลักเกณฑ์ชัดเจนในการบังคับใช้เพื่อประโยชน์อันแท้จริงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลาย

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483, เจ้าหนี้มีประกัน, การใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกัน

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) examine background, concept, and secured creditor theory regarding the bankruptcy law, principles and rationale to impose the rights of secured creditors in bankruptcy cases, 2) study the right exercise of creditor in litigation processes of bankruptcy cases, rights and duties of secured creditors, submission procedures and criteria for debt repayment in accordance with Thai and foreign laws, 3) analyze legal issues in respect of the right exercise of secured creditor prescribed in bankruptcy law as so to find the appropriate guideline for execution request of secured creditor rights under Article 95, and 4) propose the guidelines for solving legal problems for effective and reasonable enforcement and complying in present time.

This thesis employed a qualitative research through document inquiries from law texts, academic articles, law journals, law academic reports, law documents, the judgements of supreme court, rules, regulations, orders and interviews related person in law enforcement, such as judges, official receiver, lawyers, and bank case managers.

The findings revealed that the Bankruptcy Act B.E. 2483 prescribed two rights to exercise secured creditors: the application for repayment of debt under section 91 compounding with section 96, and the application of exercise to force against the property given as security under section 95. The secured creditor shall be able to choose one of them. Section 95 prescribed a general chapter of rights of secured creditors, but it has not defined the specifications in exercise of secured creditors, regulation, method, and clearer procedures. Thus, enforcement problems have occurred, and legal interpretation is required. Therefore, to perform this matter in the same way, the principle of the judgement of the Supreme Court and Department of Legal Execution's practical orders, along with right of secured creditor under section 95, have been conducted to impose the practical outcomes of the Receiver. The thesis finally proposes that there should be an amendment to the prescription of section 95 by adding clearance exercise for authentic benefit according to the objectives of Bankruptcy Law.

Keywords: Bankruptcy Act, B.E. 2483, Secured Creditor, the Right Exercise of Secured Creditor

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหากฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากกฎหมายแพ่งทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องคดี การพิจารณาคดี การบังคับคดี การดูแลจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เริ่มประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2484 ร่างขึ้นมาจากมติของคณะรัฐมนตรีเพื่อสนองเจตนาของลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว คู่ครองเจ้าหนี้เพื่อให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับชำระหนี้โดยเสมอภาคกันตามสัดส่วนโดยรวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายน้อย คู่ครองลูกหนี้มิให้ถูกบีบคั้นเร่งรัดให้ชำระหนี้ด้วยความไม่เป็นธรรม และให้ลูกหนี้ที่สุจริตมีโอกาสตั้งตัวใหม่เพื่อประโยชน์สาธารณะ ป้องกันลูกหนี้ไม่ให้มีโอกาสไปหลอกลวงบุคคลอื่นอีก ในการก่อหนี้สินขึ้นมาใหม่

หลักทั่วไปของเจ้าหนี้ที่ประสงค์จะบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้คือการฟ้องคดีแพ่ง แต่มีอีกช่องทางหนึ่งที่มาในระยหลังเจ้าหนี้นำมาใช้คือการฟ้องคดีล้มละลายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบีบคั้นลูกหนี้ให้ชำระหนี้ เนื่องจากการล้มละลายกระทบต่อลูกหนี้เป็นอันมากในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดการทรัพย์สิน ความไม่น่าเชื่อถือของตัวลูกหนี้ การประกอบธุรกิจ หน้าที่การงาน เป็นต้น

ในคดีล้มละลายเมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว เจ้าหนี้ที่ประสงค์จะได้รับชำระหนี้ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 91 หรือภายใต้ช้อยกเว้นมาตรา 91/1

การขอรับชำระหนี้แบ่งได้ 2 ประเภทด้วยกันคือการขอรับชำระหนี้ในฐานะเจ้าหนี้ไม่มีประกันตามมาตรา 94 และการขอรับชำระหนี้ในฐานะเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 96 หากเจ้าหนี้ไม่ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ภายในระยะเวลาสองเดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเจ้าหนี้ ก็จะไม่ได้รับชำระหนี้ ต่อมาพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขล่าสุด ฉบับที่ 8 พุทธศักราช 2558 มาตรา 91/1 ได้มีการบัญญัติเพิ่มเติมในกรณีที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอไม่ทันภายในกำหนดระยะเวลาสองเดือนตามมาตรา 91 สามารถที่จะขออนุญาตศาลโดยให้เป็นคำร้องขอยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ โดยแสดงถึงเหตุสุดวิสัย การจะอนุญาตหรือไม่เป็นดุลยพินิจศาล หากศาลอนุญาตเจ้าหนี้ก็สามารถได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ได้เฉพาะทรัพย์สินที่มีอยู่ภายหลังการแบ่งทรัพย์สินก่อนที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้

การใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันในกฎหมายล้มละลายหากไม่ยื่นขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 91 ประกอบมาตรา 96 และไม่ประสงค์ใช้มาตรา 91/1 ยังมีมาตรา 95 ที่รองรับสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันโดยไม่ต้องยื่นขอรับชำระหนี้โดยกฎหมายมาตรานี้บัญญัติว่า “เจ้าหนี้มีประกันย่อมมีสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันซึ่งลูกหนี้ได้ให้ไว้ก่อนถูกพิทักษ์ทรัพย์โดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้แต่ต้องยอมให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจดูทรัพย์สินนั้น”

การบังคับใช้จริงของมาตรา 95 ในทางปฏิบัติกลับไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร เนื่องจากความไม่ชัดเจนของตัวบทกฎหมายมาตรา 95 หลายประการ คือ ในการคุ้มครองเจ้าหนี้มีประกันที่มาขอใช้สิทธิตามมาตรา 95 ประสิทธิภาพในการบังคับใช้มาตรา 95 ไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากเมื่อเจ้าหนี้มีประกันยื่นขอใช้สิทธิบังคับหลักประกันตามมาตรา 95 เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

ในการใช้ดุลยพินิจพิจารณาว่าจะจัดการบังคับหลักประกันตามคำขอของเจ้าหนี้มีประกันหรือไม่ หรือโดยการเข้าที่ประชุมเจ้าหนี้หลักในดำเนินการตามมาตรา 95 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยึดหลักคำพิพากษาศาลฎีกา และคำสั่งของกรมบังคับคดีเรื่องการปฏิบัติงานบังคับคดีล้มละลายกรณีบังคับตามสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 95 ในส่วนของระยะเวลาการใช้สิทธิของเจ้าหนี้ตามมาตรา 95 กฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ ทำให้เจ้าหนี้มีประกันหนึ่งเคยขาดความกระตือรือร้นที่จะนำหลักประกันเข้าสู่กองคดีล้มละลาย เกิดผลเสียต่อกองทรัพย์สิน เจ้าหนี้ และลูกหนี้ เนื่องจากหากทรัพย์หลักประกันนั้นมีมูลค่าท่วมหนี้สิน เจ้าหนี้ทุกรายก็ย่อมได้รับส่วนแบ่งจากหลักประกัน หรือหากหลักประกันนั้นเป็นทรัพย์สินที่ต้องมีการเก็บบำรุงรักษาหากปล่อยไว้นานจะทรุดโทรมเสื่อมค่าเสื่อมราคา เช่น เครื่องจักร การที่เจ้าหนี้มีประกันดำเนินการล่าช้าในการบังคับหลักประกัน ลูกหนี้นิยมนิยมนเสียโอกาสที่จะชำระหนี้ได้น้อยลง

จากปัญหาเบื้องต้นของการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 95 เกิดผลในหลายด้านโดยเฉพาะการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 95 ที่ไม่จำเป็นต้องยื่นขอรับชำระหนี้แต่ต้องให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจดูทรัพย์สินนั้น ปัญหาในการบังคับใช้ทั้งฝ่ายเจ้าหนี้ในเรื่องเวลา เอกสารที่ต้องยื่นใช้สิทธิบังคับคดี การบังคับคดี จำนวนหนี้ ในส่วนตัวลูกหนี้เมื่อตกเป็นบุคคลล้มละลายเขาควรได้รับการสะสางหนี้ที่รวดเร็วและเป็นธรรมเพื่อเขาได้เริ่มชีวิตใหม่ ไม่ใช่แบกรับดอกเบี้ยจนกว่าเจ้าหนี้มีประกันจะได้รับชำระหนี้ และในส่วนของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องมีการออกคำสั่งเพื่อปฏิบัติงานตามมาตรา 95 ให้เป็นแนวทางเดียวกัน อีกทั้งเป็นช่องทางให้เจ้าหนี้มีประกันนำมาตรา 95 มาใช้เป็นทางผ่านเพียงเพื่อนำคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่ไม่ยึดทรัพย์ไปประกอบในการฟ้องคดีแพ่งการที่มาตรา 95 มีช่องว่างทางกฎหมายทำให้การจัดการทรัพย์สินไม่เป็นระบบไม่ตรงวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายคือการรวบรวมทรัพย์สินเข้าสู่กองคดีล้มละลายเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทุกราย ประกอบกับ ณ ปัจจุบัน เจ้าหนี้มีประกันที่จะมาใช้สิทธิตามมาตรา 95 มีจำนวนลดน้อยลงเรื่อย ๆ เนื่องจากไม่เห็นประโยชน์ที่ตนจะได้รับ

เพื่อให้กระบวนการการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันสามารถดำเนินการต่อไปได้ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าเราควรหาแนวทางที่เหมาะสมทั้งในส่วนของกฎหมาย เจ้าหนี้ ลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และหน่วยงานของรัฐ ในการที่จะนำมาตรา 95 มาใช้งานได้โดยมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีของกฎหมายล้มละลาย ทฤษฎีเจ้าหนี้มีประกันของกฎหมายล้มละลาย หลักการและเหตุผลในการกำหนดสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันในคดีล้มละลาย
2. เพื่อให้ทราบการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันในกระบวนการดำเนินคดีล้มละลาย สิทธิและหน้าที่ของเจ้าหนี้มีประกัน ขั้นตอนและหลักเกณฑ์การยื่นขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้มีประกันตามกฎหมายของประเทศไทย และกฎหมายของต่างประเทศ
3. วิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายล้มละลาย เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการขอบังคับตามสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 95
4. เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาข้อกฎหมายในการปฏิบัติและบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมสอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดการวิจัยเกี่ยวกับการใช้สิทธิของเจ้าหนี้ตามมาตรา 95 ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เนื่องจากเป็นช่องว่างของกฎหมายในการรองรับสิทธิเจ้าหนี้มีประกันสิทธิตามหลักทั่วไปไว้ในกฎหมายล้มละลายที่แม้ไม่ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดก็หาเสียสิทธิในการที่จะได้รับชำระหนี้ไม่ แต่ในมาตรา 95 กฎหมายวางหลักไว้ไม่ชัดเจนว่าให้ทำได้เพียงใด มีขั้นตอนเพียงใด การใช้สิทธิของเจ้าหนี้ตามมาตรา 95 จึงยังไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร และไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลาย จึงควรหาแนวทางในการที่จะใช้มาตรา 95 ให้เกิดประโยชน์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายที่แท้จริง เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ทุกราย เพื่อลูกหนี้ ในการสะสางหนี้ที่รวดเร็ว เพื่อประโยชน์สูงสุดในการจัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลาย ศึกษาความเป็นมาทางด้านทฤษฎี ตัวบทกฎหมาย หลักปฏิบัติ ในอดีตและปัจจุบัน เหตุใดที่ควรมีการแก้ไขเพียงใด และหากมีการแก้ไขแล้วจะทำให้มีผลตามที่วางไว้หรือไม่อย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 95 โดยผู้ศึกษาได้วางขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กำหนดปัญหาที่จะดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 95 เนื่องจากมาตรา 95 บัญญัติว่า “เจ้าหนี้มีประกันย่อมมีสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันซึ่งลูกหนี้ได้ให้ไว้ก่อนถูกพิทักษ์ทรัพย์ โดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้ แต่ต้องยอมให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจดูทรัพย์สินนั้น” เห็นได้ว่ากฎหมายไม่ได้กำหนดการบังคับหลักประกันแต่อย่างใด เป็นเพียงหลักการคุ้มครองสิทธิเจ้าหนี้มีประกันในคดีล้มละลาย เกิดช่องว่างในทางปฏิบัติในการที่จะบังคับใช้เกี่ยวกับการบังคับหลักประกันทำให้เกิดการตีความกฎหมาย อาศัยคำพิพากษาศาลฎีกา จนนำไปสู่คำสั่งของกรมบังคับคดี เพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติตามมาตรา 95 ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ กรณีดังกล่าวจึงเห็นได้ถึงปัญหาการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 95 จึงควรหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาให้สามารถบังคับใช้มาตรา 95 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การรวบรวมข้อมูล ศึกษาเอกสาร พระราชบัญญัติกฎหมายล้มละลาย คำราคะกฎหมาย บทความทางวิชาการ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎี งานวิจัย ข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ศาลล้มละลายกลาง กรมบังคับคดี รัฐสภา รวบรวมข้อมูลจากข้อเท็จจริงในการยื่นคำร้องตามมาตรา 95 บทสัมภาษณ์นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ได้แก่ ผู้พิพากษา เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ทนายความ ตลอดจนทั้งศึกษากฎหมายของต่างประเทศได้แก่ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้มีประกัน เพื่อนำข้อมูลมาสรุปวิเคราะห์หาช่องทางการแก้ปัญหาที่เกิดจากช่องว่างของกฎหมายตามที่ได้กล่าวไว้ใน (1) ได้

3. สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ นำข้อมูลที่ได้รับรวบรวม ศึกษา ค้นคว้า มาทำการศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ตามที่ได้วางไว้ตามวัตถุประสงค์ ศึกษาถึงที่มาของกฎหมายล้มละลายจากอดีตถึงปัจจุบัน วิวัฒนาการของกฎหมาย การเปลี่ยนแปลงของกฎหมายล้มละลายจากอดีตถึงปัจจุบัน การบัญญัติกฎหมายล้มละลาย พ.ศ. 2483 การบังคับใช้ ค้นคว้าหาที่มาการร่างกฎหมายล้มละลาย เหตุผลของการบัญญัติกฎหมายในการกำหนดมาตรา 95 ปัญหาของการใช้ และเหตุผลที่ต้องมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง และสรุปผลการวิจัยที่ได้ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยทำให้สรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ทราบความเป็นมาของกฎหมายล้มละลายตั้งแต่อดีตที่มีความรุนแรงในการบีบคั้นลูกหนี้ในการชำระหนี้ จนมีการพัฒนาเรื่อยมาในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติล้มละลายพ.ศ. 2483 ทราบแนวคิดของกฎหมายล้มละลายมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของลูกหนี้ในการได้รับการสงเคราะห์ และเจ้าหนี้ในการได้รับชำระหนี้โดยเท่าเทียมกัน ตลอดจนทฤษฎีต่าง ๆ ของกฎหมายล้มละลาย แม้จะมีหลายทฤษฎีแต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือเพื่อประโยชน์ของลูกหนี้และเจ้าหนี้ หลักทฤษฎีเจ้าหนี้มีประกันของกฎหมายล้มละลายเพื่อคุ้มครองเจ้าหนี้บุริมสิทธิในการที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้นายอื่น อันเป็นหลักประกันและเหตุผลในการกำหนดสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันในคดีล้มละลายตามมาตรา 95

จากการศึกษาทำให้ทราบกระบวนการคดีล้มละลายมีขั้นตอนและวิธีการแตกต่างจากกฎหมายอื่นเป็นกฎหมายพิเศษที่กำหนดวิธีการไว้โดยเฉพาะ ขั้นตอนการนำคดีสู่ศาล การพิจารณาคดี หากศาลฟังได้ตามฟ้องก็จะมีคำสั่งที่เรียกว่า “คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด” ผลของคำสั่งนี้จะนำไปสู่กระบวนการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เข้าสู่กองทรัพย์สิน และส่งผลต่อเจ้าหนี้ทุกรายทุกประเภทที่ประสงค์จะได้รับชำระหนี้ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้

2. ทราบการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันในกระบวนการดำเนินคดีล้มละลายว่าเมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้วสิทธิและหน้าที่ของลูกหนี้ และเจ้าหนี้มีเช่นไร เช่น กรณีลูกหนี้มีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินจะตกเป็นของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และหน้าที่ของเจ้าหนี้ในการยื่นขอรับชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด มิเช่นนั้นจะไม่ได้รับชำระหนี้ เว้นแต่ในกรณีเป็นเจ้าหนี้มีประกันหากไม่ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ สิทธิในหลักประกันหาเสียไปไม่คงได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 95

ในส่วนของกฎหมายต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษไม่มีขั้นตอนให้ลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์ หากได้ความจริง ศาลจะพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย เพื่อความรวดเร็วในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกาศาลมีคำสั่ง “ให้ชำระกิจการและทรัพย์สิน” ส่วนประเทศฝรั่งเศสศาลจะมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย ไม่ว่าคำเหล่านี้จะเรียกต่างกันก็มีความหมายเดียวกันคือลูกหนี้ตกอยู่ในสถานะที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้และเมื่อศาลมีคำสั่งแล้วต้องเข้าสู่กระบวนการคดีล้มละลาย สิทธิของเจ้าหนี้คือการยื่นขอรับชำระหนี้ทั้งสิ้นตามที่กฎหมายแต่ละประเทศนั้นกำหนด เพียงแต่ของประเทศไทยมีช่องทางของมาตรา 95 ซึ่งแตกต่างจากของประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส

3. ได้ทราบถึงปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายล้มละลายเกิดขึ้น เนื่องจากตามกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยกำหนดช่องทางแก่เจ้าหนี้มีประกันไว้สองช่องทาง คือ การยื่นคำขอรับชำระหนี้ เหมือนเจ้าหนี้สามัญทั่วไปเพียงแต่อาจมีเงื่อนไขบางประการ และการขอใช้สิทธิบังคับคดีตามช่องทางของมาตรา 95 หากเจ้าหนี้มีประกันใช้ช่องทางแรก คือ การยื่นขอรับชำระหนี้ก็จะไม่เกิดปัญหาเนื่องจากขั้นตอนจะเป็นไปตามกระบวนการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่หากไม่ยื่นขอรับชำระหนี้ก็สามารถมาใช้ช่องทางตามมาตรา 95 แต่กระบวนการใช้สิทธิมาตรา 95 ยังไม่ชัดเจนเพียงพอเนื่องจาก มาตรา 95 กำหนดเพียงสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันของเจ้าหนี้ โดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้ เพียงแต่ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจสอบทรัพย์สินหลักประกันนั้น ไม่มีหลักการปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นเพียงบทรองรับการมีสิทธิเหนือหลักประกัน จึงเห็นควรหาวิธีการแนวทางในการบังคับใช้ที่เหมาะสมในการขอบังคับตามสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 95 ได้ชัดเจน

4. สามารถหาทางในการแก้ปัญหาตามที่ได้ว่าไว้ได้ ทำให้ทราบว่าปัญหาคืออะไร และควรแก้ปัญหาในทางใด จึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษา จากข้อมูลที่ศึกษาจะเห็นว่าปัญหาหลักเกิดจากข้อกฎหมายที่ยังไม่ชัดเจน จึงเห็นควรเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการแก้ไขข้อกฎหมาย ระบุการปฏิบัติให้ชัดเจนในกฎหมาย เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ทำให้ไม่เกิดช่องว่างของกฎหมาย เป็นกฎหมายที่เหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

ตามกฎหมายล้มละลายเมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้โดยการยื่นขอรับชำระหนี้เพียงช่องทางเดียวเท่านั้น เจ้าหนี้ ณ ที่นี้หมายถึงเจ้าหนี้ทั้งหลายทุกรายที่ลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์มีหนี้ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ไม่ว่าหนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระแล้วหรือไม่ หากไม่ยื่นขอรับชำระหนี้เมื่อต่อมาภายหลังลูกหนี้หลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายจะทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวง เจ้าหนี้ที่ไม่ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ก็จะมาเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้อีก มีเพียงเจ้าหนี้ประเภทเดียว แม้ไม่ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ ก็สามารถบังคับชำระหนี้ได้เราเรียกเจ้าหนี้ประเภทนี้ว่า “เจ้าหนี้มีประกัน” กฎหมายให้ทางเลือกแก่เจ้าหนี้ประเภทนี้ว่าจะยื่นขอรับชำระหนี้หรือไม่ก็ได้หากไม่ยื่นขอรับชำระหนี้ก็ไม่ทำให้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันเสื่อมเสียไปแต่อย่างใดเพียงแต่จะได้รับชำระหนี้จากการบังคับกับหลักประกัน หากได้รับชำระหนี้จากหลักประกันแล้วไม่พอชำระหนี้จะมาเรียกร้องในส่วนที่ขาดอีกไม่ได้

การใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ปรากฏอยู่ในมาตรา 95 และ มาตรา 96 โดยเจ้าหนี้มีประกันสามารถเลือกใช้ได้เพียงช่องทางใดช่องทางหนึ่งเท่านั้น หากเจ้าหนี้ยื่นขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 96 ต้องภายในเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ เจ้าหนี้มีประกันก็จะเข้าสู่กระบวนการจัดการคดีล้มละลายตามขั้นตอน

ประเด็นปัญหาของกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยที่ได้มีการให้สิทธิหากเจ้าหนี้มีประกันไม่ยื่นขอรับชำระหนี้ แต่ใช้สิทธิตามมาตรา 95 (ซึ่งในกฎหมายล้มละลายของอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส ไม่ได้ให้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันในลักษณะทำนอง มาตรา 95 อย่างเช่นประเทศไทย) กฎหมายล้มละลายมาตรา 95 บัญญัติว่า “เจ้าหนี้มีประกันย่อมมีสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกัน ซึ่งลูกหนี้ได้ไว้ก่อนถูกพิทักษ์ทรัพย์ โดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้ แต่ต้องยอมให้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจสอบทรัพย์สินนั้น”

ประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ

(1) เจ้าหนี้มีประกันย่อมมีสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกัน ซึ่งลูกหนี้ได้ไว้ก่อนถูกพิทักษ์ทรัพย์เป็นการยืนยันสิทธิของเจ้าหนี้มีประกัน

(2) โดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้ เป็นการยืนยันว่าเจ้าหนี้มีประกันไม่ต้องขอรับชำระหนี้ แต่ต้องยอมให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจสอบทรัพย์สินนั้น คำว่า “ตรวจสอบทรัพย์สินนั้น” มีความหมายเพียงใด นำหลักประกันมาให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจสอบแล้วต้องจัดการกับหลักประกันหรือไม่ ในมาตรา 95 ไม่ได้ระบุวิธีการจัดการไว้แต่อย่างใด แต่เนื่องจากตามมาตรา 22 เมื่อลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์แล้วเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียวในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้

ดังนั้น เมื่อเจ้าหนี้มีประกันมาให้เจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สินตามมาตรา 95 นี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะดำเนินการกับหลักประกันให้ แต่เนื่องจากคดีล้มละลายเพิ่มขึ้นจำนวนมากทำให้การที่เจ้าหนี้มีประกันเข้ามาตามมาตรา 95 และประสงค์จะให้ดำเนินการบังคับหลักประกัน กลับกลายเป็นช่องทางของเจ้าหนี้มีประกันเนื่องจากผลประโยชน์จากหลักประกันเกิดแก่เจ้าหนี้มีประกันรายเดียว

อย่างไรก็ตามเจ้าหนี้มีประกันที่เลือกใช้ช่องทางมาตรา 95 เพื่อนำหลักประกันมาให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการในคดีล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะปฏิเสธไม่จัดการโดยเด็ดขาดย่อมไม่ได้ เมื่อเจ้าหนี้มีประกันเลือกใช้ช่องทางนี้ที่จะบังคับเอา

แต่ทรัพย์สินหลักประกัน โดยขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขาดทอดตลาดทรัพย์สินหลักประกันมาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้มีประกัน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเถียงให้เจ้าหนี้มีประกันไปฟ้องเป็นคดีแพ่งหาได้ไม่

การที่กฎหมายเขียนไว้เช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาการตีความ และการปฏิบัติ จึงต้องมีการวางแผนปฏิบัติเป็นคำสั่งของกรมบังคับคดีเกี่ยวกับมาตรา 95 หลายฉบับด้วยกัน ในช่วงแรกเป็นไปในลักษณะที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องบังคับหลักประกันให้แก่เจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 95 จากที่กล่าวไว้ตอนต้นว่าเนื่องจากคดีล้มละลายมีจำนวนที่เพิ่มขึ้น เจ้าหนี้มีประกันก็ควรใช้สิทธิโดยคำนึงถึงเจ้าหนี้รายอื่นด้วย

ต่อมาเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีการปฏิเสธเกี่ยวกับการใช้สิทธิของเจ้าหนี้ตามมาตรา 95 จนมีการโต้แย้งขึ้นสู่ศาล และมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาในเวลาต่อมาเกี่ยวกับมาตรา 95 ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8443/2547 พระราชบัญญัติล้มละลายมาตรา 95 กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจดูทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันเท่านั้น มิได้บังคับให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องดำเนินการยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันให้แก่เจ้าหนี้มีประกันเสมอไป จึงกลายเป็นบรรทัดฐานนำมาปฏิบัติของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เกี่ยวกับมาตรา 95 และกรมบังคับคดีก็นำมาในการออกเป็นคำสั่งในการปฏิบัติของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เกี่ยวกับมาตรา 95 ในเวลาต่อมา

สิทธิในการบังคับหลักประกันของเจ้าหนี้ตามมาตรา 95

สิทธิในการจัดการทรัพย์สินของเจ้าหนี้มีประกันในคดีล้มละลายในกรณีที่ยื่นแสดงสิทธิตามมาตรา 95 เจ้าหนี้มีประกันที่เข้ามาตามมาตรา 95 จุดประสงค์หลักก็เพื่อให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการกับหลักประกันเพื่อนำมาชำระหนี้ และเป็นหลักประกันที่ยังไม่ได้มีการจัดการบังคับคดี พระราชบัญญัติล้มละลายมาตรา 95 กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจดูทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันเท่านั้น มิได้บังคับให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องดำเนินการยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันให้แก่เจ้าหนี้มีประกัน

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะจัดการกับหลักประกันของเจ้าหนี้ตามมาตรา 95 ที่ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจดูหรือไม่นั้น ยึดหลักว่าการจัดการกับหลักประกันของเจ้าหนี้ที่ยื่นตามมาตรา 95 มีประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายหรือไม่ โดยพิจารณาจากราคาทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันต้องมีความมากกว่าจำนวนหนี้ ราคาทรัพย์สินส่วนที่เกินหนี้ของเจ้าหนี้มีประกันจะเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายอันแบ่งแก่เจ้าหนี้อื่นในคดีล้มละลายได้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะดำเนินการจัดการกับหลักประกันแต่หากราคาทรัพย์สินหลักประกันน้อยกว่าจำนวนหนี้(รวมหนี้) ย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใดต่อกองทรัพย์สินในคดีล้มละลาย มีเพียงเจ้าหนี้มีประกันที่ใช้สิทธิตามมาตรา 95 รายเดียวได้รับประโยชน์เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ไม่ต้องดำเนินการกับหลักประกันที่เจ้าหนี้มีประกันมาให้ตรวจดูตามมาตรา 95

อย่างที่ได้อธิบายมาตลอดที่ทำการศึกษาระเบียบนี้ว่ามาตรา 95 ไม่ได้ระบุขั้นตอนการปฏิบัติ หลักการใช้ เป็นเพียงเพื่อรองรับสิทธิเจ้าหนี้มีประกันเท่านั้น แต่ในการนำมาใช้ไม่ได้มีเพียงกฎหมายรองรับ หลักการปฏิบัติของมาตรา 95 จึงเกิดขึ้นมาอยู่ตลอดจากคำพิพากษาศาลฎีกาบ้าง จากหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงบ้าง จนในช่วงปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป หลักการปฏิบัติตามมาตรา 95 เริ่มนิ่งในแนวทาง ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6519/2550 การตรวจดูทรัพย์สินของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามพระราชบัญญัติล้มละลายมาตรา 95 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะกระทำการด้วยการสอบสวนหรือขอมติที่ประชุมเจ้าหนี้ก็ได้

คำสั่งกรมบังคับคดีที่ 32/2554 เรื่อง การปฏิบัติงานบังคับคดีล้มละลายกรณีบังคับตามสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 95 วางแนวปฏิบัติดังนี้ “ในกรณีเจ้าหนี้มีประกันยื่นคำร้องตามมาตรา 95 ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันและหนี้ที่มีประกัน หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่าการดำเนินการบังคับเอากับทรัพย์สินหลักประกันจะไม่เป็นประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แจ้งงดดำเนินการ หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่าการดำเนินการกับทรัพย์สินหลักประกันอาจจะเป็นประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย ให้นำเสนอต่อที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติต่อไปว่าจะดำเนินการกับทรัพย์สินหลักประกันหรือไม่”

ดังนั้น แนวปฏิบัติของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เกี่ยวกับมาตรา 95 ในปัจจุบัน คือตรวจดูทรัพย์สินหลักประกันนั้นว่ามีประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายหรือไม่ ถ้าไม่มีก็สามารถงดดำเนินการได้เลย หากมีประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินในคดีล้มละลาย ก็นำเข้าที่ประชุมเจ้าหนี้เพื่อลงมติ ที่ประชุมเจ้าหนี้ลงมติเช่นไรก็ถือตามนั้นโดยยึดเสียงข้างมาก ในกรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ดำเนินการ เจ้าหนี้มีประกันต้องบังคับกับหลักประกันนั้นต่อไปช่องทางกฎหมายนั้นก็คือการฟ้องคดีแพ่ง เนื่องจากการบังคับคดีในคดีล้มละลายไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันในการบังคับคดีทรัพย์สินอันเป็นหลักประกัน

การที่เจ้าหนี้มีประกันเข้ามาในคดีล้มละลายโดยอาศัยมาตรา 95 สาเหตุเนื่องจากยื่นขอรับชำระหนี้ไม่ทันภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดตามมาตรา 91 และประสงค์จะบังคับกับหลักประกันโดยเร็ว มีขั้นตอนไม่ยุ่งยาก ที่สำคัญประหยัดค่าใช้จ่าย เนื่องจากการใช้สิทธิตามมาตรา 95 กฎหมายไม่ได้มีการกำหนดค่าธรรมเนียม หากไปตั้งสิทธิฟ้องคดีแพ่งต้องมีขั้นตอนที่ยุ่งยากกว่า ต้องบรรยายฟ้องอย่างชัดเจนสาเหตุที่มาฟ้องลูกหนี้ซึ่งศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว และต้องฟ้องเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นจำเลย ที่สำคัญหากคดีมีทุนทรัพย์มากกว่าสามแสนบาทต้องเสีย ค่าขึ้นศาลร้อยละสอง หากคดีมีทุนทรัพย์ฟ้องสูงย่อมทำให้เจ้าหนี้มีภาระค่าใช้จ่ายที่สูง และต้องผ่านการพิจารณาคดีจนพิพากษา มีหมายบังคับคดี จึงจะมีการยึดทรัพย์หลักประกันขายทอดตลาดได้ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับการนำมาสู่คดีล้มละลายจะเห็นว่าขั้นตอนที่ง่ายกว่า ส่วนระยะเวลาจะเห็นว่าเกิดความล่าช้าไม่ว่าจะทางแพ่งหรือคดีล้มละลายอันมาจากความไม่ชัดเจนและช่องว่างของกฎหมาย ย่อมเกิดผลเสียมากกว่าข้อดีโดยเฉพาะตัวลูกหนี้

สรุปการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันตามพระราชบัญญัติกฎหมายล้มละลาย พ.ศ. 2483

ยื่นขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 96 ภายใต้เงื่อนไข

- ↓
1. สละหลักประกันขอรับชำระหนี้เต็ม/
เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
- ↓
2. บังคับกับหลักประกันแล้วขอรับชำระหนี้ส่วนที่ขาด/
- ↓
3. ขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขายทอดตลาด
ทรัพย์หลักประกันแล้วขอรับชำระหนี้ส่วนที่ขาด
- ↓
4. ตีราคาทรัพย์สินอันเป็นหลักประกัน

ยื่นคำร้องขอใช้สิทธิตามมาตรา 95

- ↓
- เจ้าหนี้มีประกันแจ้งความประสงค์ต่อ
- ↓
- ถือสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกัน
- ↓
- เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจดูทรัพย์สินทรัพย์สิน
อันเป็นหลักประกัน สอบสวน/ขอมติที่ประชุม
- ↓
- ทรัพย์สินหลักประกันมีราคามากกว่าจำนวนหนี้
มีประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
ดำเนินการยึดหลักประกัน
- ทรัพย์สินมีราคาน้อยกว่าจำนวนหนี้เจ้าพนักงาน
พิทักษ์ทรัพย์มีคำสั่งให้เจ้าหนี้มีประกันไปดำเนินการตาม
กฎหมายอื่น

หมายเหตุ – เจ้าหนี้มีประกันเลือกได้เพียงช่องทางใดช่องทางหนึ่งเพียงช่องทางเดียว

เปรียบเทียบผลดีและผลเสียของมาตรา 96 และมาตรา 95

ประการแรก การยื่นขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 96 หากบังคับชำระหนี้แล้วได้เงินไม่เพียงพอเจ้าหนี้สามารถได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายของลูกหนี้อีก แต่หากเจ้าหนี้ใช้สิทธิตามมาตรา 95 ในการให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจดูทรัพย์สินหากบังคับชำระหนี้แล้วไม่พอชำระหนี้เจ้าหนี้ไม่สามารถบังคับกับหลักประกันได้อีก

ประการที่สอง ในการคิดคำนวณหนี้และดอกเบี้ยหากยื่นขอรับชำระหนี้สามารถคิดดอกเบี้ยได้ถึงวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ แต่หากใช้สิทธิตามมาตรา 95 ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 100 เจ้าหนี้สามารถคิดดอกเบี้ยได้ถึงวันที่ได้รับชำระหนี้หรือวันที่ขายทรัพย์สินได้

ประการที่สาม การบังคับคดีหากเจ้าหนี้ยื่นขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 96 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องดำเนินการกับหลักประกันให้สำเร็จลุล่วงเพื่อนำเงินมาเข้ากองล้มละลายและจ่ายให้เจ้าหนี้มีประกัน โดยไม่ต้องคำนึงว่าทรัพย์สินหลักประกันนั้นจะคุ้มหนี้หรือไม่ แต่หากเจ้าหนี้มีประกันขอใช้สิทธิตามมาตรา 95 ซึ่งกำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจดูทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันเท่านั้น มิได้บังคับให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องดำเนินการยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สินเสมอไป การตรวจดูทรัพย์สินอาจกระทำโดยขอมติที่ประชุมเจ้าหนี้ ถ้าปรากฏว่าราคาทรัพย์สินเป็นหลักประกันมีราคามากกว่าจำนวนหนี้ ราคาส่วนที่เหลือเกินจำนวนหนี้ย่อมเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายอันอาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ได้ ซึ่งอาจเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่รวบรวมจัดการทรัพย์สิน

เข้ากองล้มละลายตามมาตรา 22 และมีอำนาจดำเนินการขายตามวิธีที่สะดวกและเป็นผลดีที่สุดตามมาตรา 123 ในกรณีเช่นนี้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีหน้าที่ต้องดำเนินการยึดทรัพย์หลักประกันออกขายตามคำร้องของเจ้าหนี้ จะสั่งงดดำเนินการและให้เจ้าหนี้ไปดำเนินการตามกฎหมายอื่นไม่ได้ แต่ถ้าปรากฏว่าจำนวนหนี้ท่วมราคาทรัพย์สินอันเป็นหลักประกัน ประกอบกับที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติไม่ประสงค์จะดำเนินการต่อทรัพย์สินอันเป็นหลักประกัน เนื่องจากจำนวนหนี้ท่วมราคาทรัพย์สินหลักประกัน การบังคับคดีไม่มีประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินของลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ไม่ต้องดำเนินการต่อทรัพย์สินหลักประกันนั้น

จึงอาจกล่าวได้ว่าหลักการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กับการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 95 มีเพียง 2 ประการเท่านั้นคือตรวจสอบทรัพย์สินหลักประกันนั้นว่าสมควรยึดเข้ามาในคดีล้มละลายหรือไม่ หากยึดแล้วไม่มีประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินของลูกหนี้ ก็จะต้องดำเนินการและมีคำสั่งให้เจ้าหนี้ไปดำเนินการตามกฎหมายอื่นต่อไป ผลของกฎหมายมาตรา 95 นี้ทำให้เจ้าหนี้มีประกันที่ไม่ได้ใช้สิทธิยื่นขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 96 ไม่เกิดแรงจูงใจที่จะนำทรัพย์สินหลักประกันเข้ามาในคดีล้มละลาย มาตรา 95 นั้นนอกจากเป็นบทให้สิทธิเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้วเป็นบทให้สิทธิเจ้าหนี้มีประกันด้วยเช่นกันที่จะใช้สิทธิหรือไม่กฎหมายไม่ได้บังคับให้เจ้าหนี้มีประกันที่ไม่ได้ ยื่นขอรับชำระหนี้ต้องนำทรัพย์สินเข้ามาในคดีล้มละลายให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจสอบทรัพย์สินทุกกรณี หากไม่ยื่นแล้วจะมีความผิดหรือบทลงโทษแต่ประการใด

ประการที่สี่ ระยะเวลาในการใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติล้มละลายมาตรา 95 กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้แต่ประการใด ซึ่งต่างกับการขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 96 เจ้าหนี้มีประกันจะต้องยื่น คำขอรับชำระหนี้ภายในสองเดือนนับแต่วันที่ประกาศคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในราชกิจจานุเบกษา การใช้สิทธิตามมาตรา 95 ของเจ้าหนี้มีประกันจะสิ้นสุดลงเมื่อไหร่หากก็ว่าเจ้าหนี้มีประกันสามารถนำทรัพย์สินมาให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการได้ตลอดไปตราบใดที่คดีล้มละลายไม่สิ้นสุด ซึ่งคดีล้มละลายอาจสิ้นสุดลงได้หลายกรณีด้วยกันกล่าวคือศาลมีคำสั่งยกเลิกล้มละลาย ศาลมีคำสั่งปลดลูกหนี้จากการล้มละลาย ศาลมีคำสั่งปิดคดี

ผู้เขียนเห็นว่าผลที่ตามมาก่อให้เกิดผลร้ายมากกว่าผลดีเจ้าหนี้มักปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่ในหลักทรัพย์ประกันมูลค่าของทรัพย์สินซึ่งหากเป็นที่ดินโอกาสที่ราคาจะสูงขึ้นมีความเป็นไปได้มาก แต่หากที่ดินนั้นมั่งปูลูกสร้างด้วย มีการบังคับคดียานเท่าไรสิ่งปลูกสร้างย่อมเสื่อมค่าเสื่อมราคาลงสุดท้ายราคาที่ได้มีเฉพาะราคาที่ดิน หรือในการมีการจำนำเครื่องจักรความเสื่อมค่าเสื่อมราคาค่อนข้างสูง ส่งผลกระทบต่อลูกหนี้โดยตรงหากมีการบังคับชำระหนี้เร็วอาจคุ้มหนี้ หรือเหลือมาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายในคดีล้มละลายได้

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า มาตรา 95 มีประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิเจ้าหนี้มีประกัน แต่ก็ยังมีความบกพร่องหลายประการจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำให้มาตรา 95 มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้จริง และเกิดประโยชน์ทุกเจ้าหนี้อื่นทุกรายด้วย โดยเฉพาะต่อลูกหนี้ในการได้การเยียวยา กลับตัว เริ่มต้นชีวิตใหม่ได้อย่างรวดเร็ว ได้รับการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลาย โดยไม่ต้องมีความกังวลหรือต้องมาอยู่ในกระบวนการคดีล้มละลายโดยไม่สิ้นสุดเพราะเหตุแห่งการดำเนินการทางหลักประกันของเจ้าหนี้มีประกันที่อาศัยช่องทางของกฎหมายที่เปิดช่องว่างเพื่อประโยชน์แก่ตนฝ่ายเดียว

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษามาตรา 95 เห็นได้ชัดคือการคุ้มครองสิทธิเจ้าหนี้มีประกันตามหลักบุริมสิทธิเช่นเดียวกับทางแพ่ง แต่ยังไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลายเพื่อรวบรวมทรัพย์สิน ช่องว่างของกฎหมายทำให้ทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันเข้าสู่กองทรัพย์สินของลูกหนี้ช้า หรืออาจหลุดไป หากสามารถทำให้มาตรา 95 ชัดเจนมีหลักการในการใช้เพื่อการนำไปสู่การบังคับหลักประกัน ก็จะเกิดประโยชน์แก่ทุกเจ้าหนี้ทุกราย โดยเฉพาะต่อลูกหนี้ในการได้รับการเยียวยา สามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้อย่างรวดเร็ว ได้รับการปลดจากการเป็นบุคคลล้มละลาย โดยไม่ต้องมีความกังวลหรือต้องมาอยู่ในกระบวนการคดีล้มละลายโดยไม่สิ้นสุดเพราะเหตุแห่งการดำเนินการทางหลักประกันของเจ้าหนี้มีประกันที่อาศัยช่องทางของกฎหมายที่เปิดช่องว่างเพื่อประโยชน์แก่ตนฝ่ายเดียว จึงเห็นควรแก้ไขในส่วนที่เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. หลักปฏิบัติของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โดยระบุให้ชัดเจนดังนี้ เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รับคำร้องขอตามมาตรานี้ ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ นำเข้าที่ประชุมเจ้าหนี้โดยเร็วว่าจัดการทรัพย์สินหลักประกันนั้นหรือไม่ หากที่ประชุมไม่ประสงค์จะดำเนินการให้แจ้งเจ้าหนี้มีประกันโดยเร็วเพื่อใช้สิทธิตามกฎหมายอื่นต่อไป

2. หลักการปฏิบัติของเจ้าหนี้กล่าวคือ เจ้าหนี้มีประกันที่ประสงค์ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจสอบหลักประกันตามมาตรา 95 ต้องแสดงหลักฐานแห่งหนี้ จำนวนหนี้ เอกสารสิทธิในหลักประกัน ราคาประเมิน และเอกสารอื่นที่แสดงความเกี่ยวพันแห่งหนี้ กับหลักประกันที่จะบังคับคดีให้ชัดเจนเพียงพอ

3. ระยะเวลาการใช้สิทธิคือ เจ้าหนี้มีประกันที่ประสงค์จะใช้สิทธิตามมาตรานี้ต้องยื่นให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตรวจสอบทรัพย์สินก่อนที่จะมีการทรัพย์สินครั้งสุดท้าย (ปิดคดี) เหตุผลที่ระบุเช่นนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักของประเทศอังกฤษ และ สหรัฐอเมริกา ที่ได้กำหนดช่วงเวลาสุดท้ายในการใช้สิทธิของเจ้าหนี้มีประกันไว้ในทำนองนี้เช่นเดียวกัน ประกอบกับทำให้กระบวนการของคดีล้มละลายเป็นไปตามขั้นตอนได้คือหากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำการแบ่งทรัพย์สินครั้งสุดท้ายและไม่มีทรัพย์สินที่จะแบ่งก็สามารถปิดคดีได้ หากไม่กำหนดไว้เจ้าหนี้มีประกันมาใช้สิทธิในภายหลังเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ต้องเปิดคดีขึ้นมาใหม่เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้มีประกัน หรือเจ้าหนี้มีประกันที่ประสงค์จะใช้สิทธิตามมาตรานี้ ต้องดำเนินการภายในระยะเวลา 10 ปี นับแต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้แบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินครั้งสุดท้าย (ปิดคดี) ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 135 (4)

4. นำกฎเกณฑ์มาใช้ให้ชัดเจน จากเดิมที่ว่า “เจ้าหนี้มีประกันย่อมมีสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันซึ่งลูกหนี้ได้ให้ไว้ก่อนถูกพิทักษ์ทรัพย์ โดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้ แต่ต้องยอมให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจสอบทรัพย์สินนั้น” แก้ไขเพิ่มเติมเป็น “เจ้าหนี้มีประกันย่อมมีสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันซึ่งลูกหนี้ได้ให้ไว้ก่อนถูกพิทักษ์ทรัพย์ โดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้แต่ต้องยอมให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจสอบทรัพย์สินนั้น” หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจสอบทรัพย์สินแล้วเห็นว่าเป็นประโยชน์แก่กองทรัพย์สินต้องนำเข้าสู่ที่ประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาต่อไป แต่หากพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์แก่กองทรัพย์สินก็ให้มีคำสั่งดำเนินการ

5. คำว่า “เป็นประโยชน์แก่กองทรัพย์สิน” ในการที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะจัดการกับหลักประกัน ถือเป็นหัวใจสำคัญ เนื่องจากมาตรา 95 ไม่ได้ระบุไว้เช่นกัน ดังนั้นอย่างไรก็ตามเป็นประโยชน์แก่กองทรัพย์สิน ตามหลักปฏิบัติของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ใช้หลักการตีมูลค่าระหว่างจำนวนหนี้กับราคาหลักประกันหากราคาหลักประกันต่ำกว่าจำนวนหนี้ก็ถือว่าทรัพย์สินหลักประกันนั้นไม่เป็นประโยชน์ต่อกองทรัพย์สิน ก็จะงดดำเนินการกับหลักประกันนั้น หลักการนี้เชื่อได้เพียงใด เนื่องจากราคาทรัพย์สินหลักประกันสามารถคลาดเคลื่อนได้จากหลายสาเหตุด้วยกัน กันนี้ราคาต่ำแต่ในอนาคตราคาอาจจะสูง เช่นต่อมารีไฟฟ้ตัดผ่านการพิจารณาของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นการพิจารณามูลค่าทรัพย์สินขณะยื่นคำร้องนั้น

จากกรณีปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่เสนอมาย่างต้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายไว้ ดังนี้

มาตรา 95 (ก่อนแก้ไข)	มาตรา 95 (หลังแก้ไข)
เจ้าหนี้มีประกันย่อมมีสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันซึ่งลูกหนี้ได้ให้ไว้ก่อนถูกพิทักษ์ทรัพย์ โดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้ แต่ต้องยอมให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจสอบทรัพย์สินนั้น	เจ้าหนี้มีประกันย่อมมีสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันซึ่งลูกหนี้ได้ให้ไว้ก่อนถูกพิทักษ์ทรัพย์ โดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้ แต่ต้องยอมให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจสอบทรัพย์สินนั้น หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่าทรัพย์สินหลักประกันมีราคาต่ำกว่าจำนวนหนี้ของเจ้าหนี้มีประกัน การดำเนินการเอาทรัพย์สินหลักประกันย่อมไม่เป็นประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินของลูกหนี้ ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์งดดำเนินการ หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่าทรัพย์สินหลักประกันมีราคาเกินกว่าจำนวนหนี้ของเจ้าหนี้มีประกัน การดำเนินการเอาทรัพย์สินหลักประกันย่อมเป็นประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินของลูกหนี้ ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำเสนอต่อที่ประชุมเจ้าหนี้เพื่อลงมติว่าจะดำเนินการหรือไม่ ในกรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์งดดำเนินการไม่ตัดสิทธิของเจ้าหนี้มีประกันที่จะไปบังคับหลักประกันตามกฎหมายอื่น เจ้าหนี้มีประกันที่ประสงค์จะใช้สิทธิตามมาตรานี้ต้องขอใช้สิทธิก่อนที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้แบ่งทรัพย์สินครั้งสุดท้าย (ปิดคดี)

เอกสารอ้างอิง

- กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม. (2539). “รวมคำพิพากษาฎีกา พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 พร้อมบันทึกหมายเหตุฉบับสมบูรณ์”
 เกศินี วิวัฒนวงศ์เจริญ. (2552). บทบาทและสถานะของเจ้าหนี้ในการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ธนศ ไชยหมาน. (2541). *การขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ธัญญา นันทิกุล. (2552). คดีล้มละลายของลูกหนี้บุคคลธรรมดาในประเทศสหรัฐอเมริกา. *คฤหาสน์นิติศาสตร์ สำนักงานศาลยุติธรรม*, 56(1), 87-105.
- นพรัตน์ เนียมคล้าย. (2554). *เจ้าหนี้ปริมาตรหนี้ในกฎหมายล้มละลาย*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พลิชฐ์ อัครวัฒนาพร. (2553). การแก้ไขกฎหมายล้มละลาย โดยปรับปรุงโครงสร้างทั้งฉบับ (ตอนที่ 2). *วารสารกระบวนการยุติธรรม*, 3(1), 5-28.
- ภูมิ โชคเหมาะ, ไกรสร บารมีอวยชัย, ชีพ จุลมนต์. *เอกสารประกอบคำบรรยาย กระบวนวิชากฎหมายล้มละลายเปรียบเทียบ (LA 729)*. กรุงเทพฯ: หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ภาคพิเศษ) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กวิวิทย์ รุจิเวสน์. (2554). ประสบการณ์จากการฝึกอบรมหลักสูตรกฎหมายล้มละลาย ณ มหาวิทยาลัยบอสตัน. *วารสารศาลยุติธรรมปีทัศน์*, 6(1), 105-118.
- ภัทรกร นิธิโรจน์. (2556). บทบาทของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เกี่ยวกับการ “พิจารณาชำระหนี้ในคดีล้มละลาย”. *คฤหาสน์นิติศาสตร์ สำนักงานศาลยุติธรรม*, 60(3), 207-220.
- สมชัย ทีฆาอุตมากร. (2553). *พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายกลาง และวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2483 ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: พลสยาม พรินตติ้ง (ประเทศไทย)
- หลวงสารนัยประสาสน์. (2512). หลักปฏิบัติตามกฎหมายล้มละลายที่เกี่ยวกับศาล” หลวงสารกิจปรีชา “กฎหมายลักษณะล้มละลาย” ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม.
- เอื้อน ขุนแก้ว. (2553). *คู่มือการศึกษากฎหมายล้มละลาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: พลสยามพรินตติ้ง (ประเทศไทย)
- _____. (2556). *กฎหมายล้มละลาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร พบลิชซึ่ง จำกัด.